

Tatiana GAITUR, drd., IEFS

Victoria CLIPA, drd., IEFS

REGLEMENTAREA ȘI ORGANIZAREA PIEȚEI PRODUSELOR AGROALIMENTARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

The process of transition to the open market has influenced the evolution of the alimentary market in the Republic of Moldova by producing distortions on that segment.

In order to solve the problems related to good functioning of the alimentary market, measures have been taken to improve the legal framework in alimentary domain.

The current paper analyses the legal framework, especially the part of it that is responsible for the organization of the alimentary market-functioning. Its regulation is one of the priorities in the preoccupations of the national authorities; the latter being interested in creation of an efficient and complete framework of that segment.

Ținând cont de faptul că Republica Moldova este, în fond, o țară agrar-industrială, sectorul agricol deține un rol special în structura economiei naționale. De aceea, dezvoltarea acestuia, și în special organizarea și asigurarea bunei funcționări a pieței produselor agricole și agroalimentare prezintă una dintre preocupările prioritare ale autorităților naționale, aceștia fiind responsabili de crearea unui cadru legal și normativ integru și eficient în acest scop, precum și vegherea asupra funcționării acestuia.

Documentul de bază care asigură promovarea și dezvoltarea sectorului agricol, precum și principiile de organizare a pieței produselor agricole și agroalimentare la nivel național îl reprezintă **Strategia națională de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial al Republicii Moldova (2008-2015)**. Strategia, reprezintă un document de coordonare strategică la nivel național a principalelor acțiuni politice, economice și sociale privind dezvoltarea sectorului agroindustrial, făcând referință la evaluări ale nivelului adaptării sectorului agroalimentar autohton la condițiile și mecanismele economiei de piață, direcțiile și instrumentele principale de modernizare ale sectorului agrar, rolul statului în dezvoltarea sec-

torului agroalimentar la etapa post privatizațională, efectele economice scontate, precum și o descifrare a riscurilor de implementare a prezentei Strategii.

Obiectivele strategice propuse spre a fi realizate prin prezentul document sunt:

- Asigurarea suficienței alimentare a țării;
- Adaptarea standardelor cu cele ale UE și asigurarea inofensivității alimentare;
- Sporirea continuă a calității vieții populației în mediul rural;
- Sporirea competitivității sectorului agroindustrial
- Ridicarea productivității prin sporirea investițiilor și inovațiilor în sector conservarea calității solului – mijlocul principal de producție agricolă;
- Dezvoltarea continuă a lanțului valoric întru obținerea valorii adăugate sporite.

De asemenea, un obiectiv strategic ce urmează a fi atins și care se evidențiază în contextul acestei analize este dezvoltarea pieței agricole. În conformitate cu textul Strategiei, în scopul dezvoltării piețelor din sectorul agroindustrial, se prevăd realizarea a două sarcini specifice, acestea fiind după cum urmează:

1. Dezvoltarea infrastructurii de piață și îmbunătățirea canalelor de distribuție.
2. Perfecționarea competențelor producătorilor și antreprenorilor agricoli în domeniul marketingului.

Aceste obiective includ în sine anumite măsuri de realizare, acestea la rândul său fiind prezentate prin descrierea scopului, obiectivelor, mecanismului de implementare și a rezultatelor scontate.

Fără a subestima importanța Strategiei sus-menționate, considerăm că fundamentul bazei legislative naționale cu privire la funcționarea și organizarea piețelor produselor agricole și agroalimentare este stabilit prin Legea nr. 78-XV privind produsele alimentare adoptată de către Parlamentul Republicii Moldova la data de 18.03.2004 (Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 83-87/431 din 28.05.2004) și Legea nr. 257 adoptată de către Parlamentul R. Moldova la data de 27.07.2006 privind organizarea și funcționarea piețelor produselor agricole și agroalimentare (Monitorul Oficial nr. 142 din 08.09.2006).

Legea nr. 78-XV privind produsele alimentare reglementează condițiile de bază privind circuitul acestor produse, în vederea asigurării inofensivității lui și a ocrotirii sănătății omului, a protecției intereselor consumatorilor în ceea ce privește produsele alimentare, precum și a promovării unor practici echitabile în comerțul cu produse alimentare.

Astfel prezenta lege stabilește cerințele generale privind elaborarea, fabricarea, prelucrarea, preambalarea, ambalarea, etichetarea, depozitarea, transportarea și distribuirea, inclusiv procedurile de import-export a produselor alimentare, sau mai bine zis fixează modul de reglementare tehnică a acestor produse în vederea asigurării securității alimentare a consumatorului și a protecției mediului ambiant.

Spre deosebire de legea sus menționată, **Legea privind organizarea și funcționarea piețelor produselor agricole și agroalimentare** stabilește modul de organizare a pieței de către persoanele fizice și persoanele juridice implicate în producerea, depozitarea, prelucrarea și comercializarea produselor agricole pe piețele interne și externe, precum și reglementare acesteia de către stat. Această lege a fost elaborată în baza legislației corespunzătoare în vigoare în România și Bulgaria, până la intrarea acestora în Uniunea Europeană, conținând prevederi identice cu Ordonanța nr. 45, adoptată de către Guvernul României din 4 august 2005 privind organizarea pieței produselor agricole și agroalimentare. Conform acesteia, reglementarea pieței produselor agricole și agroalimentare, trebuie să asigure realizarea următoarelor obiective:

- organizarea și funcționarea piețelor produselor agricole și agroalimentare pe principii concurențiale reale și stabile;
- acoperirea consumului intern și diminuarea deficitului balanței comerciale;
- asigurarea calității și securității produselor agroalimentare;
- creșterea veniturilor obținute din activitățile agricole și agroalimentare;
- creșterea durabilă a performanței economice și a competitivității în agricultură și industria alimentară;
- sporirea exportului produselor agricole și agroalimentare.

În condițiile actuale, Uniunea Europeană reprezintă, cu certitudine, un model de dezvoltare pentru România. Accesul pe Piața Unică presupune acordarea unei atenții deosebite întregului sistem agroalimentar, pornind de la faptul că U.E. înregistrează performanțe deosebite atât în sectorul de prelucrare a produselor agricole, cât și în sferă distribuției, respectiv a consumului. Pentru România, integrarea în piața unică europeană este o necesitate economică, socială și politică, care se bucura de adeziunea întregii societăți, însă, exigențele aflate în fața pieței agroalimentare românești sunt foarte dure.

Aderarea la mecanismele U.E. presupune:

- continuarea armonizării legislației și instituțiilor din domeniul agricol cu acquisul comunitar;
- elaborarea și introducerea unui sistem de standarde de calitate comparabil țărilor membre;
- susținerea creării filierelor pe produse;
- susținerea formelor moderne de organizare a piețelor agricole etc.

Întrucât eficiența gestiunii produselor rezultate din activitatea agricolă depinde mai întâi de toate de organizarea și reglementarea adecvată a pieței acestor produse, care la rândul său are menirea de a contribui la dezvoltarea și prosperitatea economică a țării, prezenta lege propune un mecanism complex de organizare și administrare a acestor piețe în R. Moldova, determinând **organismele instituționale responsabile pentru reglementarea piețelor produselor agricole**, cu menționarea sarcinilor de bază și a obiectivelor acestora, **mecanismele și instrumentele** ce urmează a fi elaborate și implementate în acest sens, precum și **grupele de produse** pentru care vor fi administrate, acestea fiind după cum urmează :

1. cereale și produse procesate din cereale,
2. oleaginoase și produse procesate,
3. sfeclă de zahăr, zahăr și produse procesate,
4. cartof și produse procesate,
5. legume-fructe proaspete și procesate,
6. struguri, vin, produse pe bază de vin și produse procesate,
7. cereale pentru bere, hamei, bere,
8. porcine, carne de porc și produse procesate,

9. păsări, carne de pasăre, ouă și produse procesate,
10. bovine, carne de bovine și produse procesate,
11. ovine și caprine, carne, lapte de ovine și lapte de caprine, lână și produse
12. procesate de ovine și caprine,
13. produse secundare din zootehnie, lapte și produse lactate,
14. plante textile și produse procesate,
15. plante medicinale și etero-oleaginoase și produse prelucrate și procesate,
16. tutun și produse din tutun,
17. semințe și material săditor, flori,
18. plante ornamentale și arhitectură peisajeră,
19. miere de albine, alte produse apicole și produse procesate.

În conformitate cu legislația în vigoare, organismele instituționale responsabile de asigurarea activității piețelor produselor agricole și agroalimentare sunt după cum urmează, fiecare din acestea având la rândul său responsabilitățile și abilitățile sale :

- **Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare,**
- **Consiliul pe filiera produsului sau, altfel zis, Consiliul pe produs,** care reprezintă structura organizatorică la nivelul național.

În întregul sistem de reglementare a piețelor produselor agricole și agroalimentare, locul de frunte, sau mai bine zis organismul principal decizional în domeniu îl constituie Ministerul Agriculturii și Industriei Agroalimentare în competența căruia intră, în special, elaborarea strategiei și politicilor agricole ce vizează piața produselor agroalimentare în întregime. De asemenea, Ministerului îi revine sarcina de a iniția acte normative, și de a asigura realizarea cadrului juridic în domeniu.

După cum s-a menționat anterior, organizarea și reglementarea pieței se face în strânsă colaborare cu Consiliile pe produse de pe fiecare filieră, în baza acordurilor contractate între acestea și care prevăd în special îmbunătățirea sistemului informațional cu privire la cererea, oferta și prețurile principalelor produse agricole și agroalimentare, precum și consultarea referitoare la actele normative inițiate în sectorul respectiv.

Lista produselor pentru care se vor constitui consilii pe produs este stabilită prin **Hotărârea Guvernului nr. 630 din 05.06.2007, cu**

privire la aprobarea listei produselor agricole și agroalimentare pentru care se vor constitui consilii pe produs, publicată în Monitorul Oficial nr.82-85/666 din 15.06.2007.

Consiliul pe produs, este o structură organizatorică deschisă, care întrunind în componența sa atât reprezentanții sectorului privat, cât și ai sectorului public, are menirea de a promova și asigura dezvoltarea mai eficientă a activității în cadrul fiecărei filiere. Ca urmare, spre deosebire de MAIA, care are drept obiectiv primar elaborarea politicilor naționale pe piața agricolă, Consiliul pe produs are scopul de a întocmi politici sectoriale care urmează a fi armonizate cu cele din urmă. De asemenea, în competența Consiliului intră și realizarea altor sarcini cum sunt:

- analiza pieței, pe baza informațiilor de pe filierele produsului,
- propunerea de măsuri legislative de reglementare a pieței pe filiera produsului;
- propuneri de scheme de sprijin financiar și de avizare a beneficiarilor acestor scheme
- estimarea prețului de referință pentru produsele prevăzute.

În vederea asigurării bunei funcționări a Consiliului și a întruni eforturile tuturor membrilor, în cadrul acestuia se creează următoarele structuri de coordonare și control:

- Comitetul director, care este alcătuit din 3-7 membri, un membru reprezentând MAIA, iar ceilalți, fiind reprezentanți ai sectorului privat.
- Secretariatul Consiliului pe produs, care este asigurat de specialiștii Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, în colaborare cu reprezentanții Consiliului pe produs desemnați de comitetul director.
- Comisiile de lucru, se formează cu scopul de a analiza propunerile Consiliilor pe produs și a proiectelor de acte normative elaborate de către MAIA și armonizează punctele acestora de vedere. Ele sunt alcătuite din 7 membri dintre care: 3 dintre desemnați de către MAIA, 2 – de către MF și 2 – de către MEC.

Pentru ca în cadrul filierei de produs activitățile să se organizeze și să se dezvolte în modul cel mai eficient, structura **Consiliul pe pro-**

duș întruchipează o armonizare a intereselor sectorului privat și ale celui public, fiind reprezentată de următoarele instituții:

- Organizații interprofesionale pe produs sau pe un grup de produse din aceeași structură ramurală,
- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare,
- Ministerul Finanțelor,
- Ministerul Economiei și Comerțului,
- ANPC – Agenția Națională pentru Protecția Concurenței,

În caz de necesitate, în componența Consiliilor pe produse pot fi incluși reprezentanți ai altor autorități și instituții publice din administrația publică centrală.

Organizația interprofesională pe produs reprezintă în cadrul Consiliului, sectorul privat și se creează prin asocierea organizațiilor profesionale de pe filiera producerii, prelucrării, transportului, depozitării, distribuției și comercializării produselor agricole și agroalimentare, constituite potrivit legii.

Reprezentând interesele tuturor participanților din cadrul filierei, obiectivul principal al acesteia este de a asigura dezvoltarea durabilă a producției agricole, prin sprijinirea producătorilor agricoli privați, precum și a pieței în întregime, prin formarea spiritului de afaceri și amplificarea concurenței specifică economiei de piață. De asemenea, organizația urmărește și atingerea altor scopuri cum sunt: corelarea nivelului producțiilor și a calității produselor cu cerințele pieței, creșterea producției, desfacerea produselor și stimularea producției produselor biologice; promovarea produselor agroalimentare pe piața internă și externă; participarea producătorilor agricoli la elaborarea strategiilor și programelor de dezvoltare din sectorul pe care îl reprezintă; elaborarea și promovarea unor programe de susținere financiară a membrilor ș.a

Întrucât actele normative, constituie regulile conform cărora se reglementează activitatea desfășurată în cadrul fiecărei filiere și a pieței în întregime, organizațiile interprofesionale prin intermediul Consiliului pe produs se pronunță cu privire la proiectele de acte normative din domeniul lor de activitate, precum și referitor la modurile de îmbunătățire a eficienței economice prezentând interesele tuturor participanților reprezentativi de pe filieră.

Organizarea și administrarea activităților organizațiilor interprofesionale se realizează de către organele sale de conducere acestea fiind:

1. *Adunarea generală*, care este forumul suprem de conducere și se compune din toate organizațiile profesionale membre care întrunesc condițiile prevăzute în statutul organizației interprofesionale pe produs;
2. *Consiliul organizației interprofesionale pe produs*, care este ales de adunarea generală cu votul majorității calificate a membrilor adunării generale.

După cum am menționat anterior, structura Consiliului pe produs conține și reprezentanți ai sectorului public, aceștia fiind delegați în special de la Ministerul Agriculturii și Industriei Agroalimentare, Ministerul Economiei și Comerțului, Agenția Națională de Protecție a Concurenței și Ministerul Finanțelor. Obiectivul de bază a acestor instituții, în special a celor ce intră în componența comisiilor de lucru, în ceea ce privește reglementarea pieței produselor agricole și agroalimentare, este elaborarea proiectelor de acte normative în conformitate cu acordurile interprofesionale contractate de către Consiliul pe produs pentru fiecare an de piață. Contractele date sunt realizate de către Consiliul pe produs și se aprobă prin ordinul MAIA.

Ca urmare, reprezentantul Ministerului Agriculturii și a Industriei Agroalimentare supraveghează modul în care se realizează măsurile prevăzute de acordul interprofesional, și raportează asupra rezultatelor acestuia la sfârșitul anului de piață, ministerului.

Pe lângă funcțiile enumerate mai sus, MAIA, este responsabil și de inițierea mecanismelor de reglementare, specifice filierei produsului, ce se stabilesc în modul prevăzut de lege, în urma consultării Consiliului pe produs respectiv, și se pun în aplicare de către autoritățile investite cu atribuții în domeniu.

Măsurile de reglementare elaborate prevăd niște scheme de sprijin specifice fiecărui produs. Acestea se pot aplica fie simultan sau individual, prin instrumente de reglementare similare celor utilizate în practica comunității europene, astfel: sprijin financiar, prin plăți directe sau subvenții acordate producătorilor agricoli sau altor parteneri de pe filiera produsului; subvenție pentru creșterea calității producției și a transferului tehnologic; mecanisme de intervenție

pe piață; scheme privind comerțul exterior cu produse agricole și agroalimentare, care includ regimul tarifar, măsuri de susținere și promovare a exportului de produse agricole și agroalimentare, sau alte măsuri.

În vederea implementării schemelor menționate anterior, pot fi utilizate un set de instrumente și măsuri de reglementare a piețelor produselor agricole și agroalimentare cum ar fi:

- a) prețul pieței interne;
- b) prețul indicativ, prețul de bază sau prețul de referință;
- c) prețul de intervenție;
- d) contracte încheiate între producătorii agricoli și achizitorii de produse agricole materie primă pentru realizarea obiectivelor din acordurile interprofesionale, care trebuie să cuprindă clauze referitoare la obligațiile ce revin părților, condițiile și termenele de livrare, calitatea produselor, prețul, termenele de plată, modalitățile de plată și de garantare a plății prețului, instrumentele de plată și clauzele privind penalitățile pentru nerespectarea contractului;
- e) inițierea, organizarea și declanșarea de intervenții pe piață și orice alte măsuri similare, propuse de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și coordonate cu consiliile pe produse, în cazul perturbării pieței, datorate unui surplus de produse pe piață, conform reglementărilor în vigoare;
- f) intervenția pe piață, aplicată în anumite situații și pentru cantități determinate, prin constituirea și depozitarea stocurilor de intervenție și introducerea ulterioară pe piață a acestora, cu asigurarea strictă a procedurilor și a cerințelor privind destinația, în volumul mijloacelor financiare prevăzute în bugetul de stat;
- g) măsuri de reglementare în cazul lipsei unor produse pe piață;

Referitor la promovarea și stimularea exportului de produse agricole și agroalimentare, pentru susținerea prețurilor pot fi acordate prime de export. De asemenea, la necesitate, pe lângă totalitatea instrumentelor și măsurilor sus menționate, organismele instituționale cu atribuții în reglementarea pieței pot conveni și asupra altor măsuri.

După cum s-a mai menționat, fondurile pentru finanțarea măsurilor de reglementare cuprinse de Legea cu privire la reglementarea pieței produselor agricole și agroalimentare, se asigură de la bugetul de stat prin bugetul alocat Ministerului Agriculturii și Industriei Agroalimentare și din fondurile private, constituite pe filiera produselor. Pentru informarea operatorilor asupra condițiilor pieței, cu 30 de zile înaintea începerii anului de piață, partenerii de pe filieră pot conveni prețuri indicative (prețuri orientative propuse de Consiliul pe produs pentru negocierea prețului pieței, care nu restricționează concurența), prețuri de bază sau prețuri de referință la produsele de pe filieră. Aceste prețuri se supun aprobării Consiliului pe produs și, ulterior, se dau publicității în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

De asemenea, în conformitate cu prezenta lege, va fi înființat Sistemul informatic al piețelor agricole și agroalimentare. Acest sistem informatic integrat și organizat, în condițiile legii, de Consiliul pe produs, reprezintă o măsură menită de a efectua colectarea, înregistrarea, stocarea, consultarea și diseminarea informațiilor de piață privind stocurile, producția marfă, precum și prețurile sintetice din baza de date a filierelor agroalimentare.

În conformitate Funcționarea acestui sistem informatic, este foarte important, întrucât acesta va reda mai multă transparență procesului de organizare și reglementare a pieței produselor agricole și agroalimentare, va crea condiții de înăsprire a concurenței pe piață și va reduce la maxim specula.

Pentru concretizarea prevederilor Legii nr. 257-XVI din 27 iulie 2006 privind organizarea și funcționarea piețelor produselor agricole și agroalimentare, prin Hotărârea Guvernului nr.268 din 12 martie 2007 a fost aprobat Planul de acțiuni pentru implementarea legii propriu-zise, în care se stipulează acțiunile ce urmează a fi întreprinse în vederea executării legii, responsabilii și termenele de executare.

Deși baza reglementării pieței produselor alimentare și agroalimentare în R. Moldova o constituie, în fond, Legea respectivă, adoptată de către Parlamentul R. Moldova la 27.07.2006, totuși această lege este completată și concretizată și de alte legi și acte normative, care permit o organizare și funcționare mai eficientă a pieței naționale agroalimentare.

Dacă revenim la mecanismele de reglementare a pieței și la schemele de sprijin stabilite pentru susținerea agenților economici de pe fiecare filieră, trebuie de menționat că un rol important în cadrul acestor scheme îl joacă subvențiile acordate producătorilor agricoli, precum și altor parteneri de pe filiera produsului.

Pe termen scurt, sumele alocate în acest scop și modul de repartizare a acestora se prevăd în principal de 2 acte: Legea bugetului de stat pentru fiecare an și Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli.

Pentru anul curent, în conformitate cu proiectul Legii Bugetului de stat pentru anul 2008 nr. 254-XVI din 23 noiembrie 2007, în bugetul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare s-au alocat pentru subvenționarea producătorilor agricoli, 270,0 milioane lei, care vor fi repartizate și utilizate în baza Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli. Regulamentul propriu zis a fost aprobat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 310 din 27.12.2007.

Pe termen mediu, adică pentru următorii 5 ani, sistemul de subvenționare a producătorilor agricoli în R. Moldova va fi monitorizat în baza Concepției sistemului de subvenționare pentru anii 2008-2015, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1305 din 28.11.2007. Scopul Concepției constă în stabilirea principiilor, obiectivelor și sarcinilor prioritare în elaborarea, monitorizarea și realizarea politicilor de susținere a producătorilor agricoli prin intermediul sistemului de subvenționare a lor.

Se poate trage concluzia că în Republica Moldova are loc continuarea racordării legislației naționale din domeniul agroalimentar la cerințele europene. S-a constatat ca sunt necesare eforturile adăugătoare și lucrul intens în vederea promovării exportului produselor agroalimentare autohtone pe piețele țărilor Uniunii Europene, inclusiv prin introducerea standardelor europene în domeniul igienei în prelucrarea alimentelor în legislația națională, prin asigurarea unui control riguros sanitar și fitosanitar al produselor exportate, prin implementarea politicii de diversificare a produselor exportate și ridicarea calității acestora.

Bibliografie:

1. *Legea privind organizarea și funcționarea piețelor produselor agricole și agroalimentare nr. 257* adoptat: 27.07.2006 în vigoare: publicat în: Monitorul Oficial nr. 142 din: 08.09.2006
2. *Legea Bugetului de stat pentru anul 2008 nr. 254-XVI* din 23 noiembrie 2007
3. *Legea Republicii Moldova privind produsele alimentare (Nr. 78-XV)* din 18.03.2004)
4. *Hotărârea Guvernului nr. 630 din 05.06.2007, cu privire la aprobarea listei produselor agricole și agroalimentare*
5. *Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 310 din 27.12.2007 de aprobare a Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli*
6. *Hotărâre cu privire la aprobarea listei produselor agricole și agroalimentare pentru care se vor constitui consilii pe produs nr. 630* din 05.06.2007
7. *Regulamentul privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli*
8. *Strategia națională de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial al Republicii Moldova (2008-2015)*